

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשלח

ערב שבת-קודש

פרשת תצא

י"ב באלול ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ב באלול ה'תשס"ח – י"ט באלול ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ב באלול	הלי איסורי ביאה פרק ו-ח.	הלי חובל ומזיק פרק ב.	מליית שמ. שמא. שמב. שמג. שדמ. שמה.
ש"ק	י"ג באלול	פרק ט-יא.	פרק ג.	מליית שמח. שמת. שני. שגא.
א'	י"ד באלול	פרק יב-יד.	פרק ד.	מליית שנב. שמו. שמו.
ב'	ט"ו באלול	פרק טו-יז.	פרק ה.	מליית נב. נג. נה. נד. שנד. שס.
ג'	ט"ז באלול	פרק יח-כ.	פרק ו.	מליית קסא. קסב. מ"ע לח. מליית קס. קנח. קנט.
ד'	י"ז באלול	פרק כא-כב. הלי מאכלות אסורות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ז.	מליית שנג. מ"ע קמט.
ה'	י"ח באלול	פרק ב-ד.	פרק ח.	מ"ע קנ. קנא. קנב. מליית קעב. קעד.
ו'	י"ט באלול	פרק ה-ז.	הלי רוצח ושמירת נפש.. בפרקים אלו. פרק א.	מליית קעג. קעה. קעז. קעח.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.16	6.51.5	1.08	12.37	9.28	6.26	5.31	5.09	4.19	ו', י"ב באלול
7.15	6.50.2	1.08	12.37	9.28	6.27	5.32	5.10	4.20	ש"ק, י"ג באלול
7.13	6.48.9	1.07	12.36	9.28	6.27	5.32	5.10	4.21	א', י"ד באלול
7.12	6.47.6	1.07	12.36	9.28	6.28	5.33	5.11	4.22	ב', ט"ו באלול
7.11	6.46.2	1.06	12.36	9.28	6.29	5.34	5.12	4.23	ג', ט"ז באלול
7.09	6.44.9	1.06	12.35	9.28	6.29	5.34	5.13	4.24	ד', י"ז באלול
7.08	6.43.6	1.06	12.35	9.28	6.30	5.35	5.13	4.24	ה', י"ח באלול
7.06	6.42.3	1.05	12.34	9.29	6.31	5.36	5.14	4.25	ו', י"ט באלול

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ
כי-תצא	7:24	6:13	7:26	6:28	7:26	6:20	7:26	6:30
כי-תבוא	7:15	6:04	7:17	6:19	7:16	6:10	7:16	6:21

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il אינטרנט: ISSN 0793-7474 דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

השליחות בחינוך - להקים נופלים בדרך

יש לנצל את תחילת זמן הלימודים להיעמד כראוי: שמ"תומכי-
תמימים" אכן ייצאו "תמימים" בכל הפרטים, וכן בכל מוסדות
החינוך • כאשר תלמיד "נופל בדרך" אין מקום ל"והתעלמת"! •
וכאשר "תצא למלחמה", מובטח כי "ושבית שביו" - הם הניצוצות
השייכים לך • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

עם עיירות קטנות עד לפינה נדחת;
גם משל מצינור, שכאשר צריכים למלא מים מן
הנהר הגדול, שזורם בתוקף גדול, לכלים קטנים,
זקוקים לצינור, שמתחלק אחר-כך לצינורות
קטנים, שעליהם יכולים המים להגיע גם לכלים
היותר קטנים שברחוק מקום ביותר. -
כאשר רוצים להוסיף [לרבות] עניין נוסף מלבד
דרך - הרי זה יכול להיות בשני אופנים: להוסיף
שור וחמור הנופלים ברפת, רשות היחיד, או
להוסיף את הנופלים ברשות הרבים. ואיתא בספרי⁶
שמוסיפים רשות הרבים, אבל ברפת אין חיוב הקמה.

ב. העניין מכל הנ"ל בחינוך הוא:
קודם החינוך - הרי "עיר פרא אדם יולד".
ישנם כאלו שהם כבהמה. ובכללות⁸: אם שור - בהמה
דקדושה, אם חמור - בהמה דלעומת זה, עד כמה

א. עיקר¹ סיבת התוועדות זו היא נסיעתו של
שליח² לארצנו הקדושה ת"ו, לפעול . . . בחינוך
על טהרת הקודש...

בשיעור³ חומש היומי (יום שני) נאמר: "לא תראה
את חמור אחיך או שורו נופלים בדרך והתעלמת
מהם הקם תקים עמו".
דרך - היא ממוצע בין רשות היחיד לרשות
הרבים.

- ולכן, כשמבארים בחסידות⁵ עניין הקן, מביאים
משל מדרך, שמחברת עיר הגדולה והיכל המלכות

(1) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסה
בשעתה בחוברת בפ"ע. וכן (בלה"ק) בבטאון חב"ד חי"ט
ע' 30 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ
ע"י המו"ל.

(2) הרה"ת ר' זושא שיחי' פונר.

(3) מכאן עד סוס"ג - נדפס גם בלקו"ש ח"ב ע' 632 ואילך.

(4) תצא כב, ד.

(5) ראה ביאורו¹² לאדהאמ"צ ר"פ וישלח. ועוד. הנסמן בתו"מ

סה"מ חשוך ע' רנו.

(6) עה"פ. וראה ב"מ לב, א.

(7) איוב יא, יב.

(8) ראה ב"ק נד, ב.

ששייך לעומת זה אצל יהודי.

וכאשר רואה חמור או שור נופלים (ממדריגתם, וגם המשא שהם צריכים לשאת נפל) בדרך - אזי "הקם תקים עמו".

הא גופא ש"תראה" - שמראים לו - מהוה ראייה שיש לזה שייכות אליו. וכמאמר הבעל-שם טוב⁹ שכל מה שיהודי רואה או שומע הוא בהשגחה פרטית, כדי לנצל זאת בעבודת האדם לקונו.

הגם שחושב שהוא נמצא במדריגה נעלית יותר, ויכול להיות שאכן הוא נמצא במדריגה גדולה ביותר, מכל-מקום, יש לזה שייכות אליו. כלשון הכתוב: "אחיק" בתוספת כ"ף סופית, זהו אה שלך.

בראותו שהלה נמצא בדרך, לא ברשות היחיד, אלא יתירה מזה - אפילו אם הוא נמצא ברשות הרבים, היפך רשות היחיד דיחידו של עולם¹⁰, יכול הוא לטעון: מה לי ולצרה הזאת. על כך אומרים לו: מוטל עליך החוב להתפנות מכל ענייניך ולקיים מצוות "הקם תקים".

ואדרבה, חיוב זה הוא דווקא בדרך וברשות הרבים. אם נופלים ברפת, הרי כיוון שהם נמצאים ברשות היחיד - אין חובת הקמה, הם יקומו מעצמם; החיוב הוא בדרך, ויתרה מזה, ברשות הרבים - שהרי חומר בדברי סופרים מדברי תורה¹¹.

מצוות הקמה בדרך - יש לעשותה בזריזות ובשמחה כנ"ל. אבל ברשות הרבים - צריכים לעשותה מתוך ערבות יתירה, כיוון שערבים עלי דברי סופרים יותר מדברי תורה¹².

ג. ובנוגע לענייננו:

במדובר בעניין הנסיעות לפעול במוסדות החינוך - הרי יכולים לרצות להעמיד תנאי ולבחור

דווקא מקומות הסמוכים למקום מגורו, מקומות שיש בהם יותר יראת-שמים;

על כך אומרים, שבשעה שיכולים לפעול במקום רחוק ופינה נידחת, נידחת בגשמיות וברוחניות, הנה לא רק שבפשיטות צריך להיות "הקם תקים", לא רק שבפשיטות אסור שעניין זה יחסר את הזריזות והשמחה, אלא יתירה מזו - עניין זה צריך לחזק את החיות, הזריזות ושמחה.

ד. בכללות התורה קדמו נשים לאנשים, כמו שכתוב¹³ "כה תאמר לבית יעקב" - אלו הנשים, "ותגיד לבני-ישראל" - אלו האנשים. ואם כן הוא בכל התורה, על אחת כמה וכמה בעניין החינוך - שרואים במוחש שבזה נוגעת האם יותר מאשר האב¹⁴. אף-על-פי שמצוות החינוך מוטלת על האב ולא על האם¹⁵, מכל-מקום, רואים שכפי שעקרת-הבית מעמידה את הדבר - כן הוא¹⁶.

מזה מובן, שכל האמור לעיל, שייך לא רק בעניין חינוך הילדים, אלא גם בחינוך הילדות, ולא רק בנוגע למורים אלא גם - למורות. ואדרבה, אצלן זהו בהקדם לאנשים, ביתר זריזות וביתר חיות.

ה. ייתן השם יתברך ברכת הצלחה, שהשליח ייקח את עניני השליחות במילואם ויביא את העניינים לשם - לארץ-הקודש ת"ו - במילואם, ובמילא יהיו הדברים יוצאים מהלב ונכנסים אל לב השומעים¹⁷, לפעול על האברכים, על המורים והמורות - שכל אחד ואחת מהם יפעל בזריזות וחיות ושמחה, להביא את דבר הוי' בכל מקום שיקבעו להם, ובפרט במוסדות החינוך הנקראים על שמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהתלמידים והתלמידות יהיו "זרע ברך הוי"ו"¹⁸, "דור ישרים יבורך"¹⁹.

9 ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 11. וראה גם כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות

סרכ"ג ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר). מכתב

ער"ח סיון שנה זו (אגרות-קודש ח"ז ע' קמא).

10 ראה תניא ספ"ג.

11 סנהדרין פח, ב (במשנה). ירושלמי שם פי"א ה"ד. וראה עירובין כא, ב.

12 ע"ז לה, א ובפרש"י. וראה ירושלמי שם פ"ב ה"ז.

13 יתרו יט, ג ובמכילתא ופרש"י.

14 ראה גם לעיל ע' 67. וש"נ.

15 ראה גם תו"מ ח"ז ע' 68. וש"נ.

16 ראה ברכות יז, א: גדולה הבטחה כו'.

17 ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א.

18 ישעי' סא, ט.

19 תהלים קיב, ב.

שלמעלה על-ידי הקו של אמונה (או כנוסח השני בפתגם רבנו הזקן) על-ידי הקו של יראת-שמים. אלה שנוסעים עד למקומות הרחוקים לעסוק שם בחינוך על טהרת הקודש ובייחוד בבתי הספר הנקראים על שמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, צריכים לדעת שיש לחקוק את ה"אל"ף" בהילדים - בתלמידים ובתלמידות - שיהיה מתאים לתקנות וכוונת הרבי, שיוכל לומר: ראו גידולים שגידלתי - שגידלתי לשון יחיד - על-ידי שלוהי.

ועניין זה יביא הצלחה מופלגה גם בענייניהם הפרטיים, ובמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה²⁰ אבל בתוספת כמה פעמים ככה - "ויעש להם בתים"²¹, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

* * *

1. עומדים אנו בחודש אלול, ימי הרצון והרחמים²²,

בראותו שהלה נמצא בדרך, יכול הוא לטעון: מה לי ולצרה הזאת. על כך אומרים לו: מוטל עליך החוב להתפנות מכל ענייניך ולקיים מצוות "הקם תקים"

ח. ישנו עניין עיקרי, וישנו עניין שבא על-ידי גלגול. וכמו כן בסיבת ההתוודות. העניין העיקרי: שאברכים באה"ק ת"ו ייסעו - בשליחות - לעסוק בחינוך על טהרת הקודש וביחוד במוסדות אוהלי יוסף יצחק, ובזריוות ובשמחה. והעניין - שהוא גם עיקרי אבל - הבא על-ידי גלגול: העניינים שנאמרו לעיל - שייכים בכל מוסד חינוך על טהרת הקודש. בכל מוסד צריכים להתחיל עם האל"ף בי"ת. הן המשפיעים והן התלמידים. מבלי הבט על העבר ומבלי הבט על המעלות שהשיגו, הנה התחלת כל יום ויום הוא - "מודה אני", שזהו הא"ב של עבודת האדם בעולמו - לשמש את קונו. כיוון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא"²⁴, צריכה להיות ההתחלה עם האל"ף של תורה, כלומר, צריכים לדעת, שישנו היו"ד שלמעלה, מרחב העצמי של העצמות, שהוא כולל הכל, ובכדי לקבל זאת צריך להיות היו"ד שלמטה - הביטול וכלי ריקן של

ומתקרב ובא ח"י באלול, שנותן חיות בכל עבודות חודש אלול²³ ועל-ידי זה גם בעבודות כל השנה. הנה כל אלה שהתנדבו לעניין האמור - על-פי הידיעות שיתקבלו עד אז - יזכירום בלי-גדר על הציון ביום הח"י - שיהיה ואכן יהיה ("עס זאל זיין און עס וועט זיין") בהצלחה מופלגה, הן בעניינים הכלליים והן בעניינים הפרטיים.

* * *

י. כאמור לעיל, שמצוות הקמה (בענייננו - עסק בחינוך על טהרת הקודש) היא בכל המקומות, גם ברשות הרבים, כמו כן גם סדר החינוך - להתחיל באל"ף כנ"ל - הוא סדר בכל המקומות. בכל מקום ובכל המדרגות, צריכים ללמוד עם ילד יהודי מקטנותו ובתור יסוד לכל חינוכו ולכל חייו - שיהודי (היו"ד, הנקודה) למטה מקשר עצמו ומתאחד עם היו"ד (ראש-תיבת ועיקר שם הוי')

(20) סנהדרין ז, סע"א. וראה סוטה ה, ב ואילך.

(21) שמות א, כא.

(22) ראה תו"מ ח"ו ע' 132. וש"נ.

(23) ראה סה"ש תש"ז ע' 154. וש"נ.

(24) זח"ב קסא, רע"ב.

שיש בו שני פירושים²⁹: ציווי והבטחה, וכך גם "הקם תקים". כאשר נרגש הציווי: עליך להקים ("דו זאָלסט אויפשטעלן") - אזי בא הפירוש הפנימי: ההבטחה שאכן תקים ("דו וועסט אויפשטעלן").

י. חיזוק לדבר הוא גם הסדר במדינה זו שהתחלת הלימודים היא בחודש אלול - הזמן שהמלך בשרה, י"ג מדות הרחמים הם בהתגלות, באופן שהמלך מקבל את כל אחד בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם כנ"ל. . . . שעניין זה נותן כוח לכל אחד למלא את הנדרש ממנו.

עניין זה שייך לתלמידי ישיבות בכלל ותלמידי תומכי תמימים ביחוד, כי, עניין התורה בכלל ואופן לימודה בתומכי תמימים בפרט, הוא - לאחד ולחבר גליא עם סתים דתורה, ועל-ידי זה גם גליא וסתים דהנשמה עם גליא וסתים דקוב"ה³⁰ - עד שמגיעים למילוי הבקשות: "בקשו פני את פניך ה' אבקש"³¹.

ו"באור פני מלך חיים"³² - שעניין זה ממשיך מפנימיות ועצם הטוב, כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה, למטה מעשרה טפחים, בטוב הנראה והנגלה.

* * *

יא. ועל דרך זה עוד עניין מרמזי הסדרה - "כי תצא למלחמה על אויביך"³³:

המלחמה עם נפשו הבהמית, המלחמה עם הסביבה, עם הגוף ונפש הבהמית של הזולת - הנה הסדר בזה הוא "כי תצא", לא להמתין עד שהלה יבוא להלחם עמך, אלא לצאת אליו. וכפי שדובר פעם³⁴ שאם האויב בא לשטח שלו, הנה אפילו כאשר מנצח במלחמה, הרי לא ימלט שלא יהיה איזה הירוס

המקבל, ד"כלי ריקן מחזיק"²⁵, ועניין זה בא על-ידי קו האמונה, קו של יראת-שמים, המחבר. יש לחבר את המטה והמעלה עד שנעשים דבר אחד, אות אחת. מהכול יחד נעשה אל"ף - אלופו של עולם.

כעת הוא התחלת זמן הלימודים, ואיך שמעמידים הדברים בתחילה כך נמשך. ובכן, בישיבות בכלל וישיבות תומכי תמימים בפרט, שמתומכיי-תמימים צריכים לצאת "תמימים", תמימים בתורה תמימה נגלה וחסידות, תמימים במצוות - "תמים תהיה עם הוי' אלקיך"²⁶, שלימות ברמ"ח אברים שהם רמ"ח מצוות עשה ושלימות בשס"ה גידים שהם סס"ה מצוות לא תעשה²⁷, הנה התחלת הלימוד צריכה להיות מתוך גישה של ידיעה והכרה הנ"ל בעניין אל"ף.

ט. העניין²⁸ של שור וחמור נופלים בדרך - שייך גם במוסדות חינוך וישיבות עצמם.

כאשר רואים אצל התלמיד עניין של שור וחמור נופלים, ויתרה מזה שהם נמצאים ברשות הרכים, לא שייך שום תירוץ - לא מצד המשפיע, לא מצד ראש הישיבה וראש מתיבתא, ולא מצד ההנהלה - שאין זה לפי כבודם, אין להם זמן כו'. ועל דרך זה - כאשר מבין המנויים לעיל רואים זאת בעצמם, אין מקום ל"והתעלמת" או טענה המדומה שאין זה לפי כוחם, אלא מוכרח להיות "הקם תקים".

והיינו לפי שציווי זה עם כל הפרטים ועניינים הנ"ל, נאמר לכל אחד ואחד מהתלמידים, מהמשפיעים, מהראשי-ישיבות ומחברי ההנהלה, בתור יחידים ובתור כלל (התלמידים בכללם - עד לכללות ההנהלה).

וכיוון שתובעים זאת - ברור הדבר שנותנים כוחות על זה. וכאשר ירצה באמת למלא ציווי זה - יוכל לקיימו.

והיינו לפי שכל המצוות שבתורה נאמרו בלשון

(29) ראה גם תו"א תשא פו, ג.

(30) ראה זח"ג עג, א.

(31) תהלים כז, ח. וראה לעיל ע' 263. וש"נ.

(32) משלי טז, טו.

(33) ר"פ תצא.

(34) שיחת שמחת בית השואבה דאשתקד סל"ו ואילך (תו"מ

חי"ח ע' 61 ואילך).

(25) ברכות מ, א. וש"נ. וראה סה"מ תש"י שבעה ערה 14, ובהנסמן שם בהערה.

(26) פ' שופטים יח, יג.

(27) לקו"ת נצבים מה, ג.

(28) מכאן עד סוסי"ב - נדפס גם בלקו"ש ח"ב ע' 634 ואילך.

שנקרא שלום⁴⁰, וכמו שכתוב⁴¹ "שר שלום - לסרבה המשרה ולשלום אין קץ".

וכדאיאתא באגרת הקודש⁴² שעכשיו צריך להיות בירור הניצוצות. לעתיד יושלם בירור הניצוצות ויופרד הרע מהטוב וכו', ואז לא יצטרכו לברר בירורים, אלא העבודה תהיה לייחד ייחודים עליונים יותר להמשיך אורות עליונים יותר מהאצילות - שזהו עניין השלום, "שלום אין קץ". אבל הא גופא נעשה דווקא על-ידי עבודת הבירורים עכשיו, העניין ד'תצא למלחמה".

* * *

יג. וזוהי גם עבודת ראש השנה, ועניין "שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה"⁴³.

עיקר עבודת ראש השנה - "מצוות היום בשופר"⁴⁴, תקיעות.

כאשר "מן המיצר קראתי"⁴⁵, "רשה בתחילתה", ברגעים אלו - נעשה מיד "ענני במרחב", "מתעשרת בסופה", המשכת מרחב העצמי⁴⁶.

והרי עניין זה ישנו בהיו"ד שלמעלה, ועל-ידי הקו הרי זה נמשך ביו"ד שלמטה.

(משיחת יום ב' פרשת תצא, ט' אלול ה'תשח"י, 'תורת מנחם - התוועדות' תשח"י ח"ג (כג) עמ' 268-275, בלתי מוגה)

וחורבן שנגרם מצד המלחמה, מה שאין כן "כי תצא" - כשיוציאים במלחמת תנופה לשרה האויב.

ואז, "ושבית שביו" - השבי שהיה שבוי בידי אויבך, אויב שלך - שבי הקשור עמך.

כלומר: שלא יחשוב שהוא עושה טובה לזולת, ובמילא כמה שיעשה - הרי זה מספיק. על כך אומרים לו, שידע שזהו שביו של אויבך - זהו עניין שנוגע אליו, ועוד יותר מאשר לזולת. אלה הם הניצוצות שלו שנמצאים בלעומת-זה, ועליו להוציאם משם. וכנ"ל בעניין "כי תראה" - כיוון שהוא רואה זאת ויודע מזה, הרי זה שייך אליו.

וכאמור לעיל - הפרשה היא בלשון ציווי ובלשון הבטחה. כאשר מרגיש את הציווי, אזי עושה זאת בשמחה ובטוב לבב, ומוכטח לו ש"ושבית שביו".

יב. ועל-פי מאמר רז"ל³⁵ "לפום צערא אגרא" - הרי כיוון שעניין זה קשור עם צער של מלחמה, מצד ההעלם וההסתר על מילוי שליחותו,

הנה לפום זה יש לו ה"אגרא" - שלוקח העצמות, וכמבואר³⁶ על הפסוק³⁷ "יעשה למחכה לו", אינון דדחקין למלה דחכמתא³⁸, שעל-ידי שבירת ההעלם וההסתר לוקחים עצמות.

ועל-ידי זה באים לקיום היעוד³⁹ "לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה", בביאת המשיח

(40) מדרש מעשה תורה (אות ח).

(41) ישעי' ט, ה-ו.

(42) סכ"ו (קמה, א ואילך).

(43) ר"ה טז, רע"ב.

(44) שם כו, ב. כז, א.

(45) תהלים קיח, ה.

(46) ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' יג. וש"נ.

(35) אבות פ"ה מכ"א.

(36) ד"ה ואברהם זקן תרס"ו ואילך (המשך תרס"ו ע' פה ואילך).

(37) ישעי' סד, ג.

(38) זח"א קל, ב.

(39) ישעי' ב, ד.

תפקיד התמימים בהבאת המשיח

את ה"חרפו" מהפכים – ומבררים את ה"רפ"ח"

ידועה השיחה וההכרזה אודות התפקיד של תלמידי התמימים – שנוסף על פעולת עניין התמימות בעצמם, צריכים הם לפעול עניין התמימות גם בכל הסביבה שלהם, כיוון שמהעניינים העיקריים לתלמידי התמימים שצריכים להיות "נר להאיר", ועד "להאיר" בתכלית השלימות, על-ידי זה שפועלים שגם התלמידים והמושפעים שלהם יהיו "נרות להאיר" באותו אופן שהם השפיעו עליהם, והיינו . . שכל אחד ואחד מהמושפעים יפעול בהד' אמות שלו, בביתו הפרטי, אצל בני ביתו, ובחלקו בעולם – שיהיה מעין ישיבת תומכי תמימים.

ועוד ועיקר – כמבואר בשיחה הידועה של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לתלמידי תומכי תמימים, שתלמידי הישיבה הם "חיילי בית דוד" שמנצחים את המעמד ומצב ד"חרפו עקבות משיחך", ופועלים ביאת המשיח באופן ד"אמן ואמן", כלשון הכתוב בסיום וחזרתם מזמור פ"ט בתהלים.

ויש להוסיף בדיוק הלשון "חרפו (עקבות משיחך)" – שבוה מרומז שמשנים ומהפכים את העניין הבלתי-רצוי לעניין של חריפות למעליותא, חריפות בתורה.

ועוד זאת, שבלשון "חרפו" נרמזת גם כללות העבודה דבירור וזיכוך העולם – על-פי המבואר בחסידות (מספרי קבלה) שכללות העניין דמעשינו ועבודתנו הוא בירור רפ"ח ניצוצין שנפלו למטה, אשר על-ידי הבירור מתעלים הניצוצין למעמד ומצב נעלה יותר מכפי שהיו קודם הנפילה (שבגללה הוצרך להיות הבירור).

ובגמר כל הבירורים מתגלה אורו של משיח – כמרומז במה שכתוב "ורוח אלקים מרחפת על פני המים" (ששורש תיבת "מרחפת" הם האותיות ר' ח' פ', שרומזות על רפ"ח ניצוצין), ואיתא במדרש "זה רוחו (אורו) של מלך המשיח".

...בנוגע לפועל:

בעמדנו ביום התייסדותה של ישיבת תומכי תמימים, התייסדות שאירעה אמנם בעיר ובמקום מסוים, אבל מתוך כוונה (שנתגלתה תיכף בתחילת ההתייסדות) שתלמידי הישיבה יהיו "נרות להאיר", ושעיקר הגילוי יהיה דווקא בהזמן ד"חרפו עקבות משיחך", כדי שיפעלו את העניין ד"חרפו" למעליותא, שזהו עניין דבירור הרפ"ח ניצוצין, שעל-ידי זה מביאים את הגאולה האמיתית והשלימה – עושים את כל אחד ואחד מהם "שליח" לפעול בכל העניינים האמורים לעיל, לפרסם בכל מקום על דבר השליחות של תקופה זו, שכל אחד ואחת מישראל צריך להיות "נר להאיר", לסיים ולגמור את התקופה ד"חרפו עקבות משיחך", ולהביא תיכף ומיד גאולה האמיתית והשלימה.

ובודאי ייקח כל אחד ואחת על עצמו את השליחות – לעשות מביתו הפרטי מעין דוגמת ישיבת תומכי תמימים, והיינו, על דרך המדובר פעם בארוכה שכל בית יהודי צריך להיות בית של גמילות חסדים, בית של תורה ובית של תפילה, כך בפרטיות יותר . . צריך להיות כל בית (גם) מעין דוגמת ישיבת תומכי תמימים, כפי שרואים אצל כל אלה הנמצאים שם וכל אלה שזכו לקבל שם לימוד בכלל, ולימוד בתורה במיוחד, ולימוד בפנימיות התורה בפרטי-פרטיות וביוחד-שביחוד.

(משיחת ט"ו אלול ה'תנש"א, התוועדות תנש"א כרך ד, עמ' 242, בלתי מוגה)

ה"חוזר" הראשי אצל אדמו"ר הזקן

החסיד ר' פינחס רויזעס, מחשובי תלמידי אדמו"ר הזקן, היה בין רושמי תורותיו ("מניח") • בין ההנחות על מאמרי אדמו"ר הזקן - סומכים ביותר על הנחות הר"פ • מאמר שחסר בו המשך העניין - כנראה שר' פינחס לא נכח בשעת אמירתו... • ה"חוזר" הראשי שמתוך כתביו הופיע בשנת תשח"י הכרך "מאמרי אדמו"ר הזקן - הנחות הר"פ"

הוא היה רושם ד[ברי] ח[סידות] של רבינו בדקדוק גדול מאוד ואדמו"ר בעל הצמח צדק נ"ע היה סומך על רשימותיו יותר מעל כל הרשימות. היה עשיר גדול ובעל צדקה גדול מאוד. ונפטר בליובאוויטש בערך בשנת תקפ"ה. הניח עזבון גדול לצדקה, ערך תשעים אלף רובל סיגנאציות".

וברשימותו ושיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מוזכר רבות. ואין כאן המקום. בחדש כסלו תרצ"ג שוחח כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ על סדר כתיבת תורותיו של אדמו"ר הזקן. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו רשם את הדברים בימנו ('רשימת היומן' עמ' רצט):

עד שנת תק"ן היה מהרי"ל מיאנאוויץ [=בעל מחבר ספר שו"ת שארית יהודה] ה"מניח" הדא"ח. אחר-כך נתוסף ר' פנחס רייזעס, שהיה ממש מונה מלות.

לפעמים היה אדמו"ר הזקן קייקלען זיך [=מתגלגל] בשעת אמירת דא"ח, והיה ר' פנחס מרכין עצמו (שוכב על הארץ) לשמוע היוצא מפיו.

בהוספות לספר מאמרי אדמו"ר הזקן, "הנחות הר"פ ז"ל", תיאר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו את כותב ה'הנחות' (עמ' קצא):

הרה"ג והרה"ח ר' פנחס משקלאוו היה מגדולי תלמידי רבנו הזקן, ובבית רבי (חלק א פרק כו) כותב אודותיו:

"הרב החסיד המפורסם זלה"ה משקלאוו בן הגאון ר' חנוך העניך שיק זלה"ה היה תלמיד מובהק לרבנו נשמתו-עדן ואחר-כך לבנו אדמו"ר האמצעי נ"ע, ורבותינו הקדושים היו מחבבים אותו מאוד והיו מגלים לפניו כל מסתורין וכל אשר הם עושים הוא היה עושה כו'.

"בעת החתונה של בת אדמו"ר האמצעי נ"ע עם בן הרה"ק מטשארנאביל נ"ע בשנת תקע"א שהיה זה בחיי רבינו נ"ע קרא אותו רבינו החדרה עם בנו הנ"ל וישימהו לעמוד על המשמר שלאחר הסתלקותו יהיו נעשים פדיונות עליידי בנו הנ"ל דווקא ולא עליידי זולתו כו'. ולאחר פטירת רבינו כתב מכתב לאנ"ש להודיע קושט דברי רבינו נ"ע.

מהרי"ל ור"פ היו עומדים אצל אדמו"ר הזקן בשעת אמירתו דא"ח.

ה"חוזר" הראשי

סיפר הרבי בש"פ ויקהל תשי"א (תורת מנחם' כרך ב' עמ' 270):

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שמצד גודל הדביקות של רבינו הזקן באמירת דא"ח היה לפעמים מתגלגל ("ער פלעגט זיך קייקלען") על הרצפה וממשיך באמירת המאמר תוך כדי גלגול, וה"חוזר" הראשי, ר' פנחס רייזעס, היה מתגלגל אחרי רבינו הזקן כדי לשמוע את המשך המאמר.

הר"פ [=ר' פנחס] היה חוזר ורושם הנחות על מאמרי רבינו הזקן - נוסף על האדמו"ר האמצעי, אחיו ר' משה, ודודם מהרי"ל.

הנחות של הר"פ הם בדקדוק גדול ביותר, כי היה דיין גדול, ודקדק לרשום התיבות כלשון אדמו"ר הזקן ממש, ועד כדי כך, שאם אדמו"ר הזקן היה אומר איזה דבר פעמיים (בעת התלהבות ודביקות בקודש), בא גם הכפל בהנחת הרב-פינחס. וכאשר אדמו"ר הזקן היה מתגלגל על הרצפה בעת אמירת המאמר מרוב דביקותו, היה הר"פ מתכופף ומרכין את ראשו לשמוע התיבות שיוצאים מפה קדשו, ובמקום שלא שמע איזה תיבות, היה משאיר מקום חלק, להרות שכאן חסר משהו.

"ולכן - סיכם הרבי - "בין ההנחות על מאמרי אדמו"ר הזקן - סומכים ביותר על הנחות הר"פ". "ומה שלא הצליח לקלוט" - אמר הרבי בפורים תש"כ (תורת מנחם כרך כז עמ' 435) - "לא הוסיף מסברא דיליה, אלא דילג או שציין כו'".

התקרבותו לחסידות

"בפורים תרצ"ו דיבר כ"ק מו"ח אדמו"ר גם אודות החסיד ר' פנחס רייזעס, וסיפר הטעם שנקרא על שם חותנתו (ששמה רייזע), ולא על שם אביו שהיה מגאוני שקלאוו" - סיפר הרבי בהרחבה בש"פ תשא תשח"י (תורת מנחם כרך כב עמ' 186):

חותנתו של הר"פ היתה עשירה מפורסמת בשקלאוו, והיו לה שלושה חתנים, ובעקבות ביקור של רבינו הזקן בשקלאוו, שפעל עליה רושם אדיר, אמרה לחתניה, שמי שיסע ללמוד תורה אצל המגיד מליאזנא, תתן לו את כל רכושה.

ואז נסע חתנה הר"פ לרבינו הזקן, והיה אצלו ג' חודשים. וכשחזר לעירו והביא מכתב שלמד אצל רבינו הזקן - נתנה לו כל כספה וזהבה.

הר"פ חזר לליאזנא והביא את כל הכסף לרבינו הזקן, ובירכו רבינו הזקן שתהיה אצלו תורה וגדולה. הר"פ ביקש עוד דבר ועל זה לא ענה רבינו הזקן.

[התפעלותה של מרת רייזע החותנת בעת ביקורו של אדמו"ר הזקן בשקלוב היתה גדולה, "באמרה, ראו זה פלא: בא איזה "מגיד" מסכיבות ויטעבסק (רבינו הזקן היה נקרא אז "המגיד מליאזנא") ודיבר בתורה עם גאוני שקלוב, על כל מה ששאלו אצלו, השיב בטוב טעם, ומה ששאל אצלם, על דבר אחד השיבו, ועל שלושה דברים לא השיבו".]

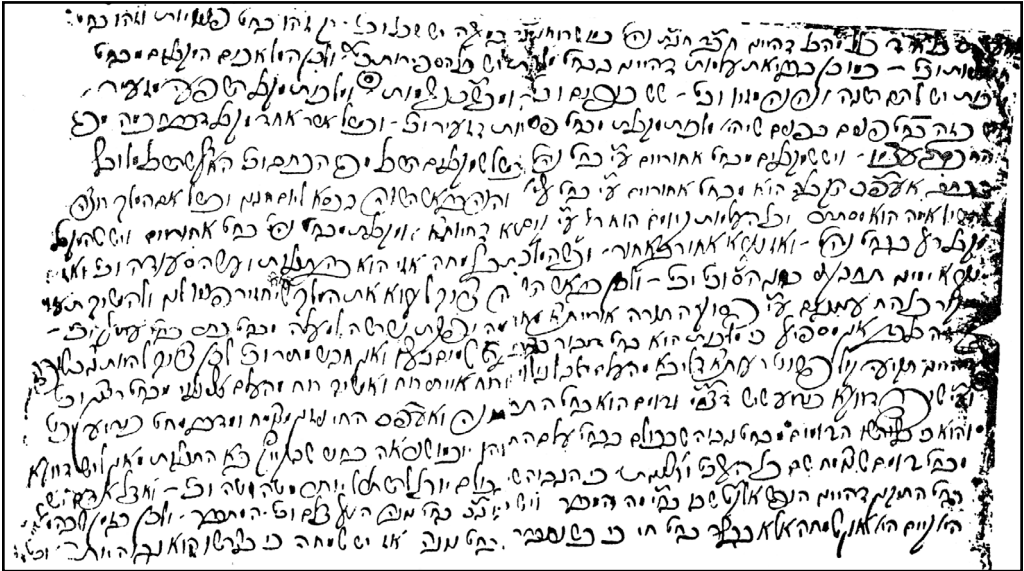
בהתוועדות פורים תשכ"ג (שיחות קודש' תשכ"ג עמ' 234 ואילך) ביאר הרבי סיפור זה וקשרו עם ימי הפורים שהם בזכות הולדת משה. בסיפור לידתו מודגשת צדקותו של הנשים יוכבד ומרים המיילדות העיבירות שהביאו ל"הכירוהו תחילה", והרבי דיבר בהרחבה על מעלת החינוך על-ידי נשי ובנות ישראל.

מאמרים וציונים מתוך כתבי הר"פ

בהתוועדות שבת קודש פרשת ויקהל תשי"א (תורת מנחם כרך ב' עמ' 270) ביאר הרבי את הנאמר בהתחלת מאמר דיבור-המתחיל "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני" שבספר 'תורה אור' ריש פרשת כי תשא. הצורך בכיזור נבע מכך שחסר שם המשך העניינים.

כנראה - אמר הרבי - שבעת אמירת מאמר הנ"ל לא היה נוכח ר' פינחס, או שלא עלה בידו להתגלגל אחרי רבינו הזקן. . ולכן חסר המשך העניינים.

במשך השנים חזר הרבי יותר מפעם אחת במהלך

צילום ממאמר של כ"ק אדמו"ר הזקן, בכתב-ידו של רבי פינחס

תשי"ב, הקדים הרבי ואמר (כך נהג הרבי באותה תקופה - ראה 'ימי מלך' כרך ג' עמ' 1219, 1222 - שהקדים מעין 'הקדמות' למאמרים, שנשמעו מעין התנצלות):

ישנה רשימה של החסיד ר' פינחס רייזעס ממאמר של אדמו"ר הזקן. . ומצורף לזה צעטיל בכתב-יד קודש של הצמח צדק "דרוש זה הוא הנחת וכתב-יד הרב פינחס ז"ל משקלאוו, נאמר ליל ר"ה תקס"א ו"לפ"ק", ומוסיף לאחרי זה, "דרוש של כ"ק אדמו"ר נ"ע בג"מ המתחיל להבין ענין הנסירה שבבוק תקס"ה נכתב מצעטיל זה של הר"פ ז"ל", והתחלת המאמר - כבוד מלכותך יאמרו גו"ל.

יצויין, כי ב"הערות וציונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א" שנדפסו בליקוטי-תורה מהדורת תשכ"ה, מופיעות בין השאר כעשרים הפניות למאמרי הר"פ, ובדרך כלל צויין שם לתאריכי המאמרים שבהם נאמרו המאמרים (דבר שהושמט בליקוטי-תורה).

ומתלמידי יותר מכולם

בליל ב' דחג הפסח תשי"ב ('תורת מנחם' כרך

התועדויותיו מדברי אדמו"ר הזקן שנרשמו על-ידי ר' פינחס.

כך למשל בהתוועדות י"ט כסלו תשי"ג (תורת מנחם כרך ז' עמ' 209) אמר הרבי:

ישנו מאמר של אדמו"ר הזקן משנת תק"ע דיבור-המתחיל ענין שמינית שבשמינית - הנחת הר"פ (החסיד ר' פינחס רייזעס) אשר כ"ק מו"ה אדמו"ר סיפר שהיה מדייק ביותר - וזה לשונו: "ענין שמינית שבשמינית..".

גם בהתועדות שבת פרשת תשא ט"ז אדר תשכ"י חזר על תוכן מאמר המתחיל ב"וידינו פרושות כנשרי שמים ורגלינו קלות כאילות"..

בפורים תש"כ (תורת מנחם כרך כז עמ' 453) חזר הרבי על אחד המאמרים בכיכל הנחות הר"פ (שמופיע בשינוי בתורה אור למגילת אסתר), על מאמר הירושלמי כל הנביאים עתידין ליבטל חוץ ממגילת אסתר.

באריכות גדולה הסביר הרבי בפורים תשכ"ז (שיחות קודש תשכ"ז כרך א' עמ' 438) פרט באמירתו של ר' פינחס בשם אדמו"ר הזקן - "עמלק בגיטרייה ברזל".

קודם התחלת המאמר ביום ב' דראש השנה

הדברים בשינוי נוסח אך בתוכן זהה מופיעים גם בשיחת ל"ג בעומר תשל"ה ('שיחות קודש' תשל"ה כרך ב' עמ' 92), שם נאמר שאדמו"ר הזקן התבטא לפעמים: "אזוי, אזוי, ס'איז אגוטע זאך" [=כך, כך, זה דבר טוב]. הרבי הצביע על מעין מקור בנגלה להנהגה זו ("ובלשון הש"ס בנגלה"): "ומתלמידי יותר מכולם..."

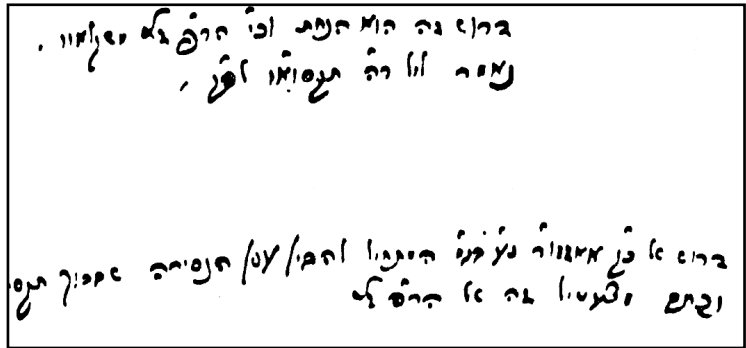
ברשימת פעליו של הרבי ("שלשלת היחס") שבתחילת 'היום יום' נאמר: "תשח"י - מתחיל להדפיס את מאמרי אדמו"ר הזקן".

זה היה כמעט הספר הראשון שהודפס על-ידי הרבי מכתבייד רבותינו נשיאינו.

ההתעסקות בהכנת כתבי אדמו"ר הזקן בכלל וספר 'הנחות הר"פ' בפרט החלה כבר שנים אחדות קודם לכן. מספר הרבי באיגרת מכ"ה טבת תשט"ו ('אגרות קודש' כרך יו"ד עמ' רסב) להרב ישראל משה ברבש ובן דודו ר' ברוך אלי' שניאורסאהן נכדי האדמו"ר ר' שמריהו נחום מבברויסק:

מתעסק אני בהוצאה לאור של ביכל מאמרי רבנו הזקן רובם קצרים אף שחלק מהם נדפס בלקוטי תורה ותורה אור ובתוספת הגהות, הרי אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש ובפרט שבביכלך אלו עצמם נמצא גם כן מאמרים שלעת עתה לא מצאתים נדפסים במקום אחר. - על ביכעל אחד שממנו נעתקו המאמרים נרשם בכתב יד אדמו"ר מוהר"ש שזוהו ביכל כתבייד הר"פ ז"ל (ר' פנחס רייזעס) (לא גוף כתבייד אלא כתבייד מעתיק) ותקותי אשר במשך איזה שבועות יוצא לאור ובלי נדר יושלח להם.

כשביקר מר שז"ר אצל הרבי בחורף תשי"ז הבטיח לסייע בהשגת מימון ההדפסה - ואכן סייע לכך כפי שהזכיר הרבי בהתוועדות פורים תש"כ (שבה נכח מר שז"ר). וראה ספר 'נשיא וחסיד' פרק שישה-עשר סקירה מפורטת.

כתב ידו של ה'צמח-צדק' שבו הוא מציין כי המאמר הוא הנחה של ר' פינחס

ה' עמ' 124) אמר הרבי כי חסידים מספרים שרבינו הזקן היה מבקש מהחסיד ר' פינחס רייזעס, שהיה מראשי החוזרים, לחזור לפניו את המאמר (שלו), ולפעמים היה רבינו הזקן מפטיר על עניין מסויים ששמע בחזרת המאמר: "א' געשמאקער עניין"..." [=עניין שיש בו עריבות].

שער ספר המאמרים 'הנחות הר"פ'

הוו מתונים בדין

מושה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע. הם אמרו שלושה דברים: הוו מתונים בדין, והעמידו תלמידים הרבה, ועשו סייג לתורה (פרק א, משנה א)

בפרקי-אבות הנאמרים (גם) בחודש אלול - פרק ראשון ופרק שני מוצאים עניין הקשור עם דין - שצריך להיות באופן של המתקת הדין:

בפרק ראשון - "הוו מתונים בדין", כלומר, שאין לבית-דין למהר ולפסוק, אלא צריכים להיות "מתונים בדין", ועל-ידי זה ימצאו לו זכות. ובפרק שני - "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו", כמבואר בתניא פרק ל' ש"מקומו גורם לו לחטוא כו'", שזהו עניין של לימוד זכות, כפשוטו.

וזהו השייכות לחודש אלול - להיותו חודש ההכנה לקראת ראש-השנה, יום הדין. ובכן, כאשר ישנו דין ומשפט בבית-דין של מעלה, אמרים להם - "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו":

במחילה מכבודכם, לפני שניגשים אתם לדין את היהודי - רדו נא למקומו של היהודי, בעולם-הזה הגשמי והחומרי, "און מאַטערט זיך אָפּ" [=ומתענה] שבעים או שמונים שנה, ואז... נראה מה יהיה אתכם!!

ואין צריך לנסות - מכיוון שכבר ניסו זאת: גם בן חמש למקרא למד כבר שירדו "מלאכים" לעולם הזה, והכול יודעים מה היה בסופם!... וכל זה היה בעת ההיא, ועל-אחת-כמה-יזכמה לאחר ששעשה העולם במעמד ומצב ד"בירא עמיקתא", ובפרט בחושך-כפול ומכופל דומן הגלות!

ומכיוון שכן, מה יש לבית-דין של מעלה לבוא ולדין יהודי?!...!

וכאשר משהו טוען שצריכים בכל זאת לשמוע את כל הטענות, את דברי הקטיגור והסניגור וכו' - אומרים לקטיגור: אין לך שום זכות תביעה, שכן אילו היית במקומם, היה מצבך גרוע עשרת מונים!

וממילא, יש לסיים את הדין תיכף ומיד, שכן בד בבד עם ההוראה ד"הוו מתונים בדין", יש להיזהר מעניין של "עינוי הדין", כך שצריכים תיכף ומיד לזכות את כל אחד-ואחד מישראל.

וזהו גם מה שמסיימים לאחר אמירת פרקי-אבות "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרכה להם כו'", כלומר, מכיוון שהקב"ה רוצה וחפץ בזכותם של ישראל, ולא עוד אלא שמשתדל להרבות זכותם, הרי מובן, שגם בית-דין של מעלה צריך ללמוד מהנהגתו של הקב"ה, ולזכות את ישראל.

ופשיטא שצריכים "לזכות את ישראל" בעניין הכי עיקרי - גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח-צדקנו, ובאופן ש"לא עיכבן כהרף עין", במהרה בימינו ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת שבת פרשת כ"תצא י"ד אלול תשמ"ה. התוועדות תשמ"ה כ"ך ה, עמ' 2904, בלתי מוגה)

בשעה שרואים את המצב הרוחני של הדור הזה, עד כמה שפל הוא, ורוצים לרוננו - הרי אם ידונוהו בהשקפה ראשונה, שלא במתינות, עלולים לרוננו ח"ו שלא לכף זכות. אבל כאשר ישנה המתינות בדין, ומתבוננים בסיבות שהביאו לזה: ההעלם והסתר הוא גדול ביותר והחושך הוא כפול ומכופל [.] אזי אין דנים מדוע אנשי הדור אינם טובים יותר; אדרבה, המעט טוב שכן ישנו, מעורר פליאה.

(תורת-ימנחם - התוועדות תשי"ז חלק שני (ט) עמ' 365-366, בלתי מוגה)

פרשת תצא

כי תצא למלחמה (כא, י)

"כי תצא" - מדבקותך בקב"ה, "למלחמה" - תצטרך מיד להילחם עם הרע.

(מגיד דבריו ליעקב עמ' ז)

כי תצא למלחמה (כא, י)

במלחמת הרשות הכתוב מדבר (רש"י)

נאמר בספרים שמלחמה זו רומזת למלחמת היצר, ובכל-זאת אומר רש"י שמדובר במלחמת הרשות. אומר על זה אדמו"ר ה'צמח-צדק':

העבודה בבחינת 'אתכפיא' שאינו נותן לב לרצון זר אלא מסיח דעתו ממנו, היא אמנם מלחמת חובה, ככתוב (שלח טו) "ולא תתורו אחרי לבבכם"; אולם בחינת 'אתהפכא' (שמהפך את הרצון הזר לגמרי, כאילו אין בו ממש) מלחמת הרשות היא, שכן אינה שווה לכל נפש.

(אור התורה דברים עמ' תתסד)

כ"ק אדמו"ר מתרץ:

ידוע שעבודת התפילה נקראת "בירור בדרך מלחמה", שכן הנפש האלוקית מתלבשת אז בנפש הבהמית, והתלבשות זו דורשת מלחמה ויגיעה; ואילו לימוד התורה נקרא "בירור בדרך מנוחה", שהרי הלומד ממשיך אור אלוקי בנפשו, והיצר הרע מתברר מאליו.

מוכן אפוא שבירור בדרך מלחמה ("כי תצא למלחמה") הוא מלחמת הרשות, שהרי יש גם דרך אחרת - בירור בדרך מנוחה.

(לקוטי שיחות כרך יד, עמ' 85)

והיה הבן הבכור לשניאה (כא, טו)

"שניאה" - רומז ללאה, ככתוב (ויצא כט) "וירא ה' כי שנואה לאה".

"והיה הבן הבכור לשניאה" - לאה היא אמו של יהודה, שמזרעו יבא משיח בן דוד הנקרא "בכור", ככתוב (תהלים פט) "מצאתי דוד עבדי . . אף אני בכור אתנהו".

(אור התורה דברים עמ' תתקנ)

גדלים תעשה לך (כב, יב)

אף מן הכלאים (רש"י)

נאמר במדרש (פרקי דר"א פכ"א) שקין הביא זרע פשתן, והבל הביא כבשים שלא נגזזו לצמר, ומכיוון שמנחת קין נתעבה ומנחת הבל נתקבלה, אין לערב את שתי המנחות לעולם. ונשאלת השאלה: מאחר

שפשתן שייך לקין, איך ניתן להשתמש בו בציצית?
אומר ארמו"ר ה'צמח-צדק':

לפשתן יש שורש נעלה ביותר בקדושה, אלא שירד ונפל עד לבחינת קין, על-פי הכלל 'כל הגבוה ביותר יורד למטה יותר'. הפשתן שבציצית, שהוא בגד של מצווה, מסמל את הפשתן כמו שהוא בשורשו, ושם הוא "מין במינו" עם הצמר ואין סיבה שלא לערב אותם.

(אור התורה דברים עמ' תתקסב)

ולא אבה ה' אלוקיך לשמוע אל בלעם ויהפך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך (כג,ו)

"ולא אבה ה' אלוקיך לשמוע אל בלעם" - אף שבלעם מצא מקומות כאלה, שמשם היה יכול לקטרג על ישראל (כמסופר בפרשת בלק), לא רצה הקב"ה לשמוע אליו כלל, כמו אב שאינו רוצה לשמוע שום קטרוג על בנו יחידו (וכמעשה שהיה בימי הבעל-שם-טוב, שבית-דין של מעלה גירש את השטן ולא רצה לשמוע כלל את קטרוגיו).

"ויהפך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה" - הקטרוג עצמו נהפך לברכה, "כי אהבך ה' אלוקיך" - באהבה עצמית שלמעלה מטעם ודעת, ואין שום קטרוג יכול להחליש אהבה זו.

(אור התורה דברים עמ' תתקפא)

כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך . . כי תבא בקמת רעך וקטפת מלילות בידך (כג,כה-כו)

בפועל הכתוב מדבר . . אף זו בפועל הכתוב מדבר (רש"י)

יש לדקדק בזה: לכאורה היה הכתוב צריך להקדים "כי תבוא בקמת רעך"? שהרי אכילת הפועל בכרם היא חידוש גדול יותר מקטיפת מלילות בקמה.

אלא "רעך" זה הקב"ה (שמו"ר ר"פ יתרו), ו"פועל" רומז ליהודי, שנברא לשמש את קונו. כרם - רומז לעבודה מתוך תענוג, לפנים משורת הדין (הכרם מצמיח פירות המוסיפים תענוג). קמה - עבודה מתוך קבלת עול, כפי המוכרח על-פי שורת הדין (מתבואת השדה עושים לחם, המוכרח לקיום האדם).

לפי זה מובן מדוע קדם "כרם" ל"קמה": בראש ובראשונה מלמדנו הכתוב שהעובד מתוך תענוג הוא "פועלו" של הקב"ה והקב"ה מספק לו את כל צרכיו ("ואכלת ענבים כנפשך שבעך"); ולאחר מכן משמיענו הכתוב חידוש גדול יותר, שאף בעובד מתוך קבלת עול כן הוא ("וקטפת מלילות בידך").

(לקוטי שיחות כרך לד, עמ' 129)

ביומו תיתן שכרו (כד,טו)

ידועה השאלה: כיצד רוחה הקב"ה את מתן השכר על קיום המצוות עד לעולם הבא, היינו עולם התחייה, והרי הקב"ה מקיים את התורה, כמאמר רז"ל (שמו"ר פ"ל) "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות"? יש לומר שעבודת כל ישראל במשך כל הדורות נחשבת ל"שכירות" אחת, והרי "שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף" (ב"מ קי). שכן תכליתה של עבודה זו היא לעשות מהעולם דירה להקב"ה, ומיד שתיגמר עבודה זו (בתחיית המתים) והעולם יהיה בבחינת "דירה" - יקבלו כל ישראל את שכרם.

(לקוטי שיחות כרך כט, עמ' 138)

להאריך את שעות הלימוד בבתי-הכנסת בלילה!

להוסיף ולהרבות ב"הקול קול יעקב", בכמות ובאיכות

בהמשך למה שאירע היום - שנוסף בית-כנסת ובית-מדרש בכפר חב"ד שבארצנו הקדושה, יהי רצון שתהיה זו התחלה טובה. . ותהיה זו הכנה קרובה ל"מקדש" כפשוטו, על-ידי שכל "מקדש מעט" יהיה "בית גדול", כשני הפירושים בזה, "מקום שמגדלין בו תורה", ו"מקום שמגדלין בו תפילה", ש"אלו ואלו דברי אלוקים חיים".

...נוסף לעניין שניתוסף עוד בית-כנסת ובית-מדרש, הרי אחת ההקדמות לבית-המקדש השלישי היא, על-ידי שיוסיפו ב"הקול קול יעקב" בבתי-כנסיות ובתי-מדרשות הקיימים כבר, בהוספה בכמות ובאיכות. במיוחד כאשר הולכים מהקל אל הכבד: קל בהרבה ליישם את ההוספה בכמות ובאיכות בבתי-כנסיות ובתי-מדרשות הקיימים כבר, מאשר לבנות בית-כנסת ובית-מדרש חדש... יש לדאוג שאכן יתוסף פשוט בכמות השעות שבתי-הכנסיות ובתי-המדרשות פתוחים, וגם באיכות - באופן הלימוד בהם, בהתמדה בשקידה ובחיות וכו'.

על-ידי כך אין ידי עשיו שולטות

[. .] על-ידי כך דווקא שיוסיפו בפתיחת בתי-כנסיות ובתי-מדרשות בלילה - ובמיוחד בדורנו זה, דהמנהג פשוט בכל תפוצות ישראל שבכל בית-כנסת יש שיעורים גם בלילה, ובמילא מקבל בית-הכנסת גם את קדושת בית-מדרש - הנה על-ידי שמתווסף ב"הקול קול יעקב" - נפעל ממילא ש"אין ידי עשיו שולטות".

[. .] והמעשה הוא העיקר: היות ואגודת הרבנים יצאה ב"קול קורא" באריכות גדולה, על חשיבות פתיחת בתי-הכנסיות ובתי-המדרשות בלילה, והרי אין (הם) צריכים לסמיכה כו'.

אך היות וצריך להמשיך בפעולות אלו גם לאחר זמן, ובכמה מקומות כרוך הדבר בחסרון-כיס וכו' (כפי שעושים 'רעש' שיש צורך ביותר כסף עבור השמש, ועבור הסקה ונר למאור וכו' וכו', והעיקר - עבור הוצאות שומר הפתח, שמירה כפשוטה) -

ומכיוון ש"יש בו חסרון כיס", והדבר נוגע "מיד ולדורות" - מצווה לזרז את כל אחד ואחד לעשות כל התלוי בו, כדי שבתי-הכנסיות ובתי-המדרשות. . יהיו פתוחים זמן ארוך יותר בכמות, בין בחורף בין בקיץ, על-אחת-כמה-הוכמה שעות ביום ושעות בלילה, ובדרך ממילא יתווסף גם באיכות [הלימוד], ובמיוחד אם גם ישתדלו להוסיף באיכות הלימוד.

(משיחת י"א ניסן תשל"ח, לרגל חנוכת "בית מנחם", שיחות קודש תשל"ח עמ' 141 ואילך)

לחדש את ה'רעש גדול' לפתיחת בית-הכנסת בלילה...

עניין נוסף שהחל כבר מחמישה עשר באב, על אחת כמה וכמה כאשר עברו כמה ימים מאז - בעניין זה רואים כיצד באמריקה יש לכפול כל דבר ולשלב כל עניין שאומרים, והלוואי שאז הדבר יועיל -

בנוגע לחמישה עשר באב אומרת הגמרא "מכאן ואילך דמוסיף יוסיף", שאז "מוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה", שבפשטות ההוספה בתורה קשורה עם הלילה.

עניין זה קשור עם מה שעשו רעש גדול - ורעש טוב - שבת-הכנסיות ובתי-המדרשות יהיו פתוחים גם בלילה. שנוצרה מכך התעוררות, ואכן נרתמו וקיימו את הדבר בפועל. אך לאחר-מכן עבר משך זמן, עד אשר עתה - אין קול ואין עונה...

מדוע "אין קול ואין עונה" - מכיוון שבת-הכנסת ובית-המדרש סגור. אם היו בתי-הכנסת ובתי-המדרש פתוחים, היו יהודים נכנסים לשם, והיה אז נשמע ה"קול קול יעקב" בבתי-הכנסת ובבתי-המדרש.

ומכיוון שבאים מחמישה-עשר באב . . כדאי שיחדשו שוב את הרעש שעשו בזמנו, שבת-הכנסת ובתי-המדרש יהיו פתוחים גם בלילה,

ולעשות זאת באופן שמרעש זה יבוא הדבר ב"קול דממה דקה", ב"דברי חכמים בנחת נשמעים" - לימוד התורה בבתי-המדרשות.

לימוד התורה לשמה - על-ידי הקדמת התפילה

ובכדי שלימוד התורה יהיה בהצלחה - יש לצרף לכך את ההקדמה של עבודת התפילה בבתי-כנסיות. כי עניין עבודת התפילה גורם את ה"ברכו בתורה תחילה", שלימוד התורה יהיה מתוך יראת שמים, לימוד התורה לשמה.

...ומובן בפשטות שגם כאשר אוחז בהתחלת הלימוד, שאז לימודו הוא שלא לשמה עדיין, צריך הוא לבית-כנסת ובית-מדרש פתוח, ובמיוחד בשעות הלילה. שהרי בכך מתבטא החידוש וההוספה בלימוד התורה שצריכה להיות החל מחמישה-עשר באב.

אז מקיימת ההבטחה "דמוסיף יוסיף", כפירוש רש"י "יוסיף חיים על חייו".

(שיחת כ"ף מנחם-אב תשל"ט, שיחות קודש עמ' 572-573)

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת תצא' י"ג באלול

מנהג-נערים בכמה מקומות 'להכות' בקריאת שם
'עמלק', ונכון להימנע מזה⁴.

יום נישואי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע עם הרבנית
הצדקנית מרת נחמה-דינה ע"ה⁵.

יש ללמוד בימים אלו 'דרושי חתונה' של רבותינו
נשיאינו, ובפרט אלו שנאמרו בחתונת הרבי הריי"צ,
החל מהמשך הידוע 'שמח תשמח הגדול'⁶.

יש לפרסם, שאלה שעורכים בימים אלו חתונות
- יוסיפו עוד יותר בשמחה, וכן אחר-כך בשבעת ימי
המשתה, ועל-דרך זה אלו שנמצאים בתוך שבעת
ימי המשתה שלהם, ומה טוב - להוסיף גם במספר
הסעודות. ובפרט במנהג ישראל ("כפי שהיה פעם
הסדר בכל חתונה") לעשות סעודה לעניים, ודווקא
שם היו מביאים מהמוכחר⁷.

מנחה: מנהג הקוראים להגביה קולם בפסוק

כ"ק אדמו"ר הזקן הורה לכתוב בספר-תורה
'דכא' (בפרשתנו כג,ב), באל"ף לבסוף, ולא
בה"א².

שחרית: "זכר עמלק" בסוף פרשתנו (ובפרשת
'זכור') יש לקרוא בפעם הראשונה 'זכר' ובפעם
השנייה 'זכר' (בסגול) בין בשביעי ובין במפטיר³.

1) כן הוא השם הנכון (ולא "כי תצא"), ראה בעז"ה את דברי
הרבי המובאים בהערה 1 ב'לוח השבוע' בגיליון הבעל"ט.
2) שו"ת שארית-יהודה יו"ד סי' טו. ושם, ש"ציווה להגיה ספר-
תורה שהיתה מתחילתה כתוב בה"א וציווה לכתוב באל"ף
דווקא". וכן באג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ט עמ' טיט (שהורה
לתקן זאת עוד לפני תיקון האותיות הנפסקות!). היום-יום, ז'
באלול. ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד. וראה בשו"ת
דברי-נחמיה (דף נג,ט), הובאו בהוספות לשו"ע אדה"ז הוצאת
קה"ת הישנה, תשכ"ח ואילך, חלק ה' עמ' 1898). מכתבי הרבי
בזה נקבצו ב'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קטו, וב'אוצר מנהגים
והוראות - יורה דעה', עמ' רה ואילך, וגם שם הורה להגיה.
ואם יש ספק בדבר - יש לבדוק את הס"ת לפני הקריאה. אבל
בדיעבד, כיוון שיש דעות אחרות, כתב בקצות-השולחן בבדי'
השולחן סו"ס פז, שאין להחליף את ספר-התורה אם נמצא
בקריאה שכתוב בה"א.

3) הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ספר-המנהגים עמ' 31,
ובאריכות שם עמ' 72. וראה 'התקשרות' גיליון כה עמ' 17
הערה 3. כמוכן שיש לדייק לקרוא תיבה זו בטעם שלה, 'מונח',
כראוי, בשתי הפעמים.

בשש זכירות, הנדפסות בסידורים מסויימים, ציינו להוראת
הרבי לקרה"ת גם לעניין 'זכר' בצירי או בסגול שם. אבל אין זה
שייך לנושא, ע"פ המובא באג"ק כרך יב סי' ג (במענה לשאלה
מדוע אין מסיימים כמה פסוקים שם עד סופם) "דאין הכוונה
לקריאת פסוק או פרשה, כ"א לזכירת עניין". ומה שנהג הרבי

בעצמו לחזור תיבה זו (ותיבות אחרות, בכמה מקומות, כולל
תיבות שהניקוד שלהן מפורש ב'היום יום') בניקוד שונה, י"ל
שאינו הוראה לרבים.

4) ראה בארוכה בזה ב'לוח השבוע' בגיליון קט (ש"פ תצא
תשנ"ו). וכבר כתבו כן בדורות שעברו, ראה 'ילקוט-יוסף
- מועדים' (כרך ה) עמ' 259 ס"ה, משו"ת בן ימין ומהר"א
פלאגי.

5) הנישואין היו ביום ועש"ק י"ג אלול תרנ"ז, וסעודת החתונה
(ב'שם המושאל') היתה ביום א' ט"ו אלול. לפרטים אודות
חתונה זו, ראה בספר 'נישואי הנשיאים'.

6) 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315. וראה גם ב'התועדויות'
תשמ"ח ח"ד עמ' 264.

המאמרים דאז נדפסו בס' המאמרים תרנ"ז עמ' קמח ואילך,
'ושמח תשמח' מעמ' קעו ואילך (המשך זה נדפס גם בחוברת
בפ"ע). ומחתונת הרבי: ב'ספר המאמרים - קונטרסים' ח"א עמ'
31 ואילך, ובספר המאמרים תרפ"ט עמ' 71 ואילך.
7) ר"ד משיחת י"ד אלול תנש"א.

בלילה, אור ליום שני, כל הלילה. התייחסות ישיבת 'תומכי-תמימים' (בשנת תרנ"ז). נכון להוסיף בימים ט"ו-י"ח אלול: בלימוד החסידות (ובפרט מהבעש"ט ואדמו"ר, אדמו"ר מהורש"ב נ"ע¹³, ובמיוחד של אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע) ובנוסף - לקבוע בהם בכל מקום האפשרי שיעורים חדשים (מלבד חיזוק הקיימים מכבר); בעבודת התפילה (הקשורה במיוחד לשיבה זו); בצדקה, כולל ברוחניות - להיות 'נרות' האיר; לערוך התוועדות חסידית, 'ברוב עם הדרת מלך'; בכל מקום שישנה בו ישיבת 'תומכי תמימים'; לפתוח בכל מקום המתאים סניף חדש לשיבה זו, ועוד¹⁴.

יום חמישי ח"י באלול

מעת אשר נתפרסם¹⁵ אשר יום השמונה-עשר בחודש אלול הוא יום-ההולדת של הבעש"ט (בשנת נח"ת) ושל רבנו הזקן (בשנת קה"ת) - נהגו בכמה מקומות ובפרט בכת"כנסיות חב"ד לעשות אותו יום התוועדות, בספורי מעשי צדיקים, חיזוק בדרכי החסידים בכלל ואהבת-ישראל בפרט, וקבלת החלטות בקביעות עיתים ללימוד התורה - הנגלה והנסתר¹⁶. החשבון-צדק הוא במיוחד בה"י ימים אחרונים

13) "כולל שיחתו הנ"ל ד"ה כל היוצא למלחמת בית דוד" (לקוטי דיבורים ח"ד בסופו, דף תשפ"ז ע"ב. ס' השיחות תש"ב ס"ע 141. וכן כקונטרס בפ"ע. בלה"ק מצאתיו לע"ע רק ב'תורת שלום - ספר השיחות', הוצאת קה"ת, כפר חב"ד תשנ"ד, ח"א עמ' 292 ואילך).

14) ע"פ 'התוועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315 ואילך. (15) ובמקום אחר כתב הרבי: "שנים רבות היה עניין ח"י אלול ועניין ג' דסליחות בהעלם, ועכשיו ניתנה רשות לגלות" (אג"ק ח"א עמ' תלב). לכאורה החל הפרסום לפרטי העניינים בזה החל (משיחת) ח"י אלול ה'ש"ת, אף שהתאריך היה ידוע הרבה לפנינו (אם לא מאז ומקדם) לא רק לרבתינו נשיאינו שלפנינו, שאצלם היה יום זה 'יום הילולא פנימית בסוד אתכסיא', כאמור בס' המנהגים עמ' 101 מרשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, אלא גם לחסידים, ולא רק לחסידי חב"ד (כדאיתא בלקוטי-דיבורים ח"א עמ' 64 ובכ"מ). וע"ע.

16) ספר-השיחות תש"ג עמ' 177, 179. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 634 הערה 8.

האחרון 'השקיפה' (קריאת מילת 'השקיפה' - מלעיל!)⁸.
פרקי-אבות: פרקים א-ב⁹.

יום ראשון י"ד באלול

ביום זה - שלושים יום לפני חג הסוכות - מתחילין לדרוש בענייני החג¹⁰, ובוה נכלל במיוחד "לדרוש", היינו השתדלות יתרה (ובפרט בהתחלה והפתיחה דכל השלושים יום), בעניין השמחה ד'זמן שמחתנו'¹¹, וכן להשתדל בנתינת צורכי החג לכל הזוקקים לכך שלושים יום לפני החג, כדי שיוכלו להתכונן ל'זמן שמחתנו' מתוך שמחה וטוב לבב, ועוד לפני זה - בנוגע לצורכי ראש-השנה, כלשון הכתוב "אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו"¹².

יום שני ט"ו באלול

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה - יום ראשון

8) לוח כולל-חב"ד, בקריאת שבת הבאה בשחרית, ומצוין לירושלמי מעשר-שני פ"ה ה"ט. ולכאורה העניין שייך גם לקריאת שבת במנחה ובשני וחמישי.

9) בקשר לכל ישראל...! ורבי חנניה...! אם צריך לאומרם על כל פרק בנפרד - בשיחת ש"פ תצא תשמ"א (בלתי מוגה, הנחה בלה"ק סכ"א) הביא הרבי ראייה מהנהוג בזה, לומר זאת רק פעם אחת [ראה גם בקובץ 'אהלי ליובאוויטש' סיפור-תמוז תשנ"ה עמ' 35 בשם הרה"ק מהר"ן בן הצמח-צדק]. לאחר מכן היו דיונים רבים בזה בשיחות מוגהות ובלתי-מוגהות במשך השנים עד שנת תנש"א, ואף הועלו בהם חילוקים שונים בין הפרקים, ללא מסקנא סופית, וגם הדיון האחרון בס' השיחות תנש"א ח"ב עמ' 797 מסתיים ב"וצ"ע וביורו בזה" (פרטים מלאים ב'לוח השבוע' בגיליון תקכ"ח הערה 17).

10) שו"ע אדמוה"ז סי' תכט ס"א.

11) וזאת נוסף על השמחה שבכל שבת 'וביום שמחתכם - אלו השבתות" (ספרי בהעלותך י, ג), אף שיעקר עניינו של שבת הוא תענוג ו'קראת לשבת עונג' - ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 625. וראה גם סה"ש תשנ"א ח"ב עמ' 806.

12) נחמה ח"ג, וראה לקוטי-שיחות כרך יד עמ' 369 ואילך, וש"נ - סה"ש תנש"א שם עמ' 808.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב וכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ - נ"ע - היו אומרים 'גוט יום טוב!' בח"י אלול²⁰. פעם סיים הרבי את שיחת ח"י אלול: "כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם²¹ בח"י אלול: 'גוט יום טוב!' (חג שמח)" ואמר בעצמו: 'גוט יום טוב!'²².

ב'סלח לנו', אף שהיה שם חתן ובשל כך לא אמרו תחנון (וי"א שאף אמר 'צדקתך' בשבת ח"י אלול למרות שהיה אז חתן), ייתכן שטעמו מפני שההכאה (וכש"כ 'צדקתך') תלויה בתאריך ולא במצב (אמירת תחנון) בפועל, על-דרך ההוראה (אג"ק ח"כ עמ' קנו) להכות ב'סלח לנו' אע"פ שמתפלל במניין של חסידי פולין וכדומה שאין אומרים בו תחנון לאחר השקיעה, שלא כמנהגנו [ע' שו"ע אדמוה"ז סי' קלא ס"ד ובכף-החיים שם ס"ק נא. ובהערת המערכת ב'שערי הל' ומנהג' ח"א ס"ע קנח לא דייקו בזה], כיוון שהדבר "תלוי רק בזמן אמירת סלח לנו, לא מה שיהיה לאחר-יזה". וי"א שהרבי לא מנע אמירת תחנון כיוון שלא רצה לקבוע לרבים מנהג בזה מצידו, בדרך 'מלמעלה למטה', אלא שהדברים יבואו מתוך הרגש של הציבור, כלשון המענה. וע"ע (ראה 'התקשרות' גיליון תמא עמ' 15 ואילך).

20) ספר-המנהגים עמ' 102.
21) בשנים תש"ב, תש"ג, תש"ה (נסמן ב'התוועדויות' שבהערה הבאה).
22) 'תורת מנחם - התוועדויות' (ו) תשי"ב ח"ג עמ' 173. ולהעיר מסה"ש תש"ג עמ' 142 שאמר ע"ז כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ "חייב אדם לומר בלשון רבו".

דחודש אלול, מח"י אלול עד סוף החודש, שכל יום מהי"ב ימים הוא כנגד חודש אחד מי"ב חודשי השנה, יום לחודש יום לחודש (ח"י אלול - כנגד חודש תשרי, י"ט אלול - כנגד חודש מרחשוון, וכו')¹⁷. הרבי היה מתוועד בקביעות בח"י אלול כשהיה חל ביום השבת, ובשנים תשי"א, תשי"ב, תשכ"ב גם כשחל בימות החול. משנת תשל"א ואילך התוועד ביום זה בכל שנה ושנה. בהתוועדויות אלו היה הרבי אומר שיחות ומאמר דא"ח¹⁸.
במניין שהתפלל בו הרבי (אם לא היה חתן וכיו"ב), היו אומרים תחנון ביום זה¹⁹ (וראה בהערה).

17) לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 518.
18) ע"פ רשימת ה'התוועדויות' ו'שיחות קודש', וראה אוצר מנהגי חב"ד, אלול-תשרי, עמ' כא.
19) בשנת תשמ"ט נשאל הרבי בדבר אמירת תחנון בח"י אלול, והשיב בכתב: "בעניינים התלויים ברגש - אין לשאול, כיוון שזו הוכחה שאין רגש" (אוצר מנהגי חב"ד שם עמ' כב. והעיר שם, שכמוכן אין הכוונה לרגש מוטעה שנוצר רק בעקבות קריאת המענה האמור).
והנה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הורה לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ שלא לומר תחנון ביום זה (ספר-השיחות תש"ג עמ' 140. בתרגום ללה"ק עמ' קמד), אבל זו במפורש "הוראה ליחיד" ולא לרבים. וראה אודות ההנהגה בפועל אצל הרבי ב'אוצר מנהגי חב"ד' שם. המסופר שם, שפעמים רבות היכה הרבי

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש